
DICHTERBIJ

Nieuw gebouw

Paul Hemels

De vorderingen van de bouwvakkers worden nauwlettend gevolgd. Dit wordt dan ook niet zómaar een gebouw, het wordt een splinternieuw en multifunctioneel ggz-gebouw. Het wordt zelfs een beetje óns gebouw... De verwachtingen zijn hoog gespannen. Hoe kan het ook anders, want als dit nieuwe gebouw binnenkort gereed is, wordt alles veel meer transparant en transmuraal. En vooral toegankelijk: optimaal bereikbaar en laagdrempelig. De geestelijke gezondheidszorg midden in de samenleving, tussen en voor de mensen.

Kosten noch moeite werden gespaard, en jarenlang werd grondig nagedacht over exterieur en interieur. Talrijke belangrijke vragen dienden daarbij beantwoord te worden: twee of drie verdiepingen? Wel of geen balkon? Tegels, of misschien vinyl? Blauw, grijs of zwart? Werk- of spreekkamers? Een ontvangsthuis of slechts een verwijsbalie? Kunst huren, of toch maar beter aankopen? We hebben overal aan gedacht.

Vorige week kwam ik Wim tegen, in het cafetaria. Hij was nauwelijks veranderd: nog steeds datzelfde geruite, enigszins smoezelige jasje aan. Overhemd verkeerd dichtgeknoopt, en slordig geschoren. Wim was twaalf jaar geleden mijn eerste 'bemoeizorg-klant'. Hij wees elke vorm van hulp af, maar veroorzaakte wél overlast. Uiteindelijk stond hij toe dat iemand hem bezocht. Ik herinner mij dat er nooit een volledig intakeverslag was, en dat de diagnose was gebaseerd op vermoedens en uitspraken van derden. Het duurde enkele jaren voordat Wim over de drempel van het GGZ-gebouw

durfde te stappen, waarmee tevens zijn status veranderde in die van 'reguliere cliënt'.

Sindsdien kwam hij regelmatig en meestal onaangekondigd – maar altijd opgewonden – binnen. Iedere receptioniste, secretaresse en hulpverlener kende Wim. En iedereen kende ook zijn gebruiksaanwijzing: geruststellende woorden aan de balie, hartelijke begroetingen in de gang, en een kop koffie – met véél suiker – in de wachtkamer.

"Ik heb jullie niet meer nodig", zei hij op een keer. "Ik eet iedere dag bij mijn zus, de buurvrouw poetst mijn huis, en af en toe krijg ik bezoek. Soms help ik de tuinman, als hij het druk heeft. Elke week haal ik mijn medicijnen bij de huisarts. Allemaal goed geregeld dacht ik zo... Dus als er wat is, dan kom ik wel terug".

Ondanks zijn beperkingen houdt hij zich alweer twee jaar staande.

"Goh", zegt Wim nu, terwijl hij een blikje bier aan zijn mond zet, en mij doordringend maar toch vriendelijk aankijkt. "Jullie nieuwe gebouw is bijna klaar hè?" (Wim leest ook de krant, krijgt ie van zijn buurvrouw.) "Maar zeg nou eens eerlijk: kan ik daar wel terecht als het nodig is? Ik bedoel... wordt het niet allemaal te mooi, te netjes... voor ons soort mensen? Te sjiek, zal ik maar zeggen. Ik bedoel... ik zal maar gewoon zéppen wat ik bedoel... zullen ze mij nog kénnen als ik daar binnenkom...?" Mijn zorg is dan ook niet of het nieuwe gebouw wel of niet groot genoeg wordt, of de uitstraling robuust of frivool zal zijn, of welke afmetingen de kamers zullen krijgen. Zelfs over de kleur van de vloerbedekking maak ik mij niet druk.

Ik maak mij zorgen of we elkaar straks nog kennen, of we dan nog weten wie Wim is.

Of we wérkelijk overal aan gedacht hebben.

Door het verleden gestraft

Gerard Lohuis

Bij de inval hebben ze zijn waardigheid afgenomen. Hij lag te slapen naast zijn vrouw en plotseling stonden vijf agenten naast het bed. De bevelen die volgden, raakten hem tot op het bot en de eenzame opsluiting van tien dagen erna, bevestigden wat hij jarenlang gevoeld had maar door hard werken op afstand had weten te houden. Hij was al te vroeg en te vaak aan zijn eigen lot overgelaten. Tijdens de eerste verhoren op het bureau werd hij wederom als "een hond behandeld" Hij moest luisteren en vragen beantwoorden. Dat hij zelf ook nog eens een vraag wilde stellen, kwam bij de agenten niet op. De sfeer werd meer en meer verziekt en de wetsdienaaren leken de fatsoensnormen voor even van een eigen interpretatie te voorzien. Hij voelde zich nog meer in zijn eer aangetast en deed wat hij in dat soort situaties altijd gewend was te doen. Voor zichzelf zorgen waarmee de voorlopige hechtenis een feit werd.

Het is vier weken later wanneer hij samen met zijn vriendin voor me zit. "Ik kan 's nachts niet meer slapen en ik vecht iedere nacht mijn eigen wereldoorlogje uit". "s Morgens is hij doodmoe en het werk, zijn houvast, geeft hem geen voldoening meer. "En wat het ergste is, ze hebben tijdens de inval mijn spaarcenten meegenomen en al mijn banktegoed en dat van mijn vrouw geconfisqueerd. Zij kan er toch niets aan doen dat ik mijn zoon geholpen heb door enkele fietsen in de schuur neer te zetten. Trouwens, geen haar op mijn hoofd dat er aan denkt dat ik zoiets zelf ooit zou doen". Ik geloof hem meteen. Hij ziet er niet uit als een

crimineel maar is wel als zodanig behandeld. " En dat ze me commanderen, dat ken ik nog van mijn pa. Moet je niet doen. Je kunt me niet kwader krijgen. Ik ga er helemaal van over de rooie. Mijn pa kon vroeger mijn moeder ook zo vreselijk tyranniseren. Ik nam het altijd voor haar op en kon vervolgens rekenen op een pak slaag van hem.

Tijdens de eerste verhoren wilde hij niets weten van vragen van de politie over zijn eigen zoon. Hij had het zelf gedaan. Ze geloofden hem niet maar konden niets bewijzen want de fietsen stonden immers in zijn schuur. Nu vier weken later kan hij zich verschrikkelijk opwinden over het feit dat het spaartegoed van zijn vrouw, ondanks toezeggingen van justitie over teruggave, nog steeds niet terug is. Voor hem het bewijs dat justitie niet deugt. Dat niemand deugt. Ik zie hem tijdens het gesprek wegwijnen. Zijn imponerende gestalte met een te recht door zee eerlijkheid gaat letterlijk gebukt onder de rechtelijke last van een rechtszitting die binnenkort gaat volgen.

Zijn vrouw vertelt me dat zijn lievelingsbroer momenteel stervende is. "De kanker vreet hem op. Er blijft niets meer van over. Door de hele toestand durft mijn man niet meer bij zijn broer op bezoek". Naast haar zit hij stilletjes te huilen. Hij heeft zichzelf niet meer onder controle en schaamt zich voor zijn tranen. "Ik voel de grond bijna letterlijk onder mijn voeten wegzinken", roept hij uit. "Kijk eens wat ik nu nog ben. Ik kan geen spijker meer in een plank slaan omdat ik me niet kan

concentreren”

Zo veel leed komt samen en er lijkt geen uitweg meer want binnenkort moet hij zich nogmaals verantwoorden bij de rechter. Hoe vertel je een rechter al deze verhalen en hoe moet een rechter in vredesnaam al die verhalen wegen tot een wijs besluit.

Hoezeer hij nu ook zou toegeven dat hij fout is geweest, de wonden van vroeger waren opengehaald en geen enkel ritueel zou afdoende zijn om het litteken weer te dichten.

In een poging hem recht te doen spreek ik af dat ik contact op zal nemen met een van de agenten die bij hem niet in ongenade is gevallen. Al die andere agenten zou hij het liefste opknopen inclusief de officier van justitie.” Ze moeten niet voor mijn voeten komen want dan pak ik ze stuk voor stuk”, hoor ik hem roepen in een poging om nog iets van zijn waardigheid te redden. Gelukkig blijkt de agent bereid het gesprek aan te gaan en begrijpt hij mijn uitleg over de reden hiervoor. Het wordt een goed gesprek.

Een brief met een verzoek om de zaak te seponeren valt bij de officier in goede aarde, maar kan gezien de omvang van het delict niet voorkomen dat de rechter in de rechtszaal de strafmaat moet uitspreken. Op mijn verzoek wordt de brief bij de stukken gevoegd die de rechter onder ogen zal krijgen.

Twee maanden later zal de rechter alles rechtzetten en komt hij er zonder strafvervolgning van af. Hij heeft de rechtszitting niet bij durven te wonen en komt een uur na de zitting als een oude man binnen. Hij hoort het verhaal aan en vervolgens pakt hij me bij de hand. Hij zegt niets meer en houdt mijn hand vast. Tranen rollen weer over zijn wangen. Hij durft me niet aan te kijken en ik wacht af. Na zo'n vijf minuten gebaar ik tegen zijn vrouw dat ze beter weg kunnen gaan. Ze bevrijdt mijn hand en neemt hem mee.

Drie dagen later ligt er een brief en een zucht van verlichting ontsnapt me wanneer ik de laatste woorden heb gelezen.